

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیرحرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیرعلمی می آلاینند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب سید ابراهیم زارعی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مشاوره که در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۲ از پایان نامه خود تحت عنوان " رابطه ی عزت نفس و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان متوسطه شهر مرودشت " با کسب نمره ۱۷/۹۰ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مشاوره

عنوان :

رابطه عزت نفس و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان

متوسطه شهر مرودشت

استاد راهنما:

دکتر لادن معین

استاد مشاور:

دکتر سلطانه علی کاظمی

نگارش:

سید ابراهیم زارعی

تابستان ۱۳۹۲

سپاسگزاری:

اکنون که به یاری خداوند متعال نگارش این پایان نامه به پایان رسیده است بر خود لازم می دانم از زحمات بی دریغ و راهنمایی های ارزشمند اساتید بزرگوار که این حقیر را یاری نموده اند به شرح ذیل تقدیر و تشکر نمایم .

استاد راهنما سرکار خانم دکتر لادن معین

استاد مشاور جناب آقای دکتر سلطانهلی کاظمی

و داوران محترم

سرکار خانم دکتر زهرا قادری

جناب آقای دکتر رضا زارعی

همچنین از پرسنل واحد پژوهش و دیگر عزیزان زحمت کش در عرصه تعلیم و تربیت

تقدیم به :

ارواح مطهر معصومین (ع) که منطق اندیشیدن را به ما آموختن

همسر صبور و مهربانم

فرزندان عزیزم سیدمحمد مهدی ، سیدمحمدعلی ، سیده فرزانه، سیده فاطمه زارعی

که صبورانه در ادامه تحصیل مرا یاری نموده اند.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

چکیده : ۱

فصل اول : کلیات تحقیق

مقدمه : ۳

بیان مسأله ۴

اهمیت و ضرورت تحقیق: ۸

اهداف تحقیق ۹

فرضیه های تحقیق ۹

تعاریف های نظری و عملیاتی ۱۰

فصل دوم : پیشینه ی تحقیق

مبانی نظری متغیرها ۱۲

مبانی نظری سازگاری اجتماعی ۱۲

سازگاری اجتماعی چیست ۱۲

تعریف سازگاری اجتماعی ۱۲

تعریف عملیاتی سازگاری اجتماعی ۱۳

سازگاری اجتماعی به عنوان یک علم ۱۳

سازگاری اجتماعی به دنبال علل رفتارهای اجتماعی است ۱۴

عوامل مؤثر بر شکل گیری رفتار اجتماعی ۱۵

چرا مطالعه ی سازگاری اجتماعی لازم است ۱۶

تعریف جامعه پذیری ۱۷

اجتماعی شدن فرد ۱۸

۱۸	شیوه های جامعه پذیری
۱۹	دو نقش اساسی جامعه پذیری
۱۹	جامعه پذیری انتظاری
۲۰	باز جامعه پذیری (دوباره اجتماعی شدن)
۲۱	عوامل یا کارگزاران جامعه پذیری
۲۲	ساز و کارهای جامعه پذیری
۲۳	طبقه اجتماعی؛ دیگر عامل جامعه پذیری
۲۵	نظریه های جامعه پذیری
۲۵	نظریه های جامعه شناختی جامعه پذیری
۲۸	نظریه های روان شناختی جامعه پذیری
۳۰	نظریه ها در سازگاری اجتماعی
۳۴	کنترل اجتماعی
۳۴	تعریف کنترل اجتماعی
۳۴	نظریه ی کنترل اجتماعی
۳۵	مبانی نظری مسئولیت پذیری
۳۷	تعریف مسئولیت پذیری
۳۷	اهمیت مسئولیت پذیری :
۳۸	ویژگی های افراد مسئولیت پذیر
۳۹	چرا مسئولیت می پذیریم
۳۹	پیامد های عدم پذیرش مسئولیت
۴۰	اهم موارد افزایش حس مسئولیت پذیری
۴۰	اهمیت اجتماعی و تربیتی مسئولیت پذیری
۴۱	نظریات روان شناسان در مورد مسئولیت

۴۲ مبانی نظری عزت نفس
۴۲ تعریف عزت نفس :
۴۴ عزت نفس چگونه شکل می گیرد
۴۷ عزت نفس مشروط
۴۹ خود ایده آل :
۵۰ کمال گرایی
۵۱ ابعاد مختلف عزت نفس :
۵۲ نظریه های مربوط به عزت نفس
۵۲ هویت اجتماعی
۵۲ راههایی جهت افزایش عزت نفس کودک در خانه و مدرسه
۵۳ زنان و اعتماد به نفس
۵۴ دختران معتمد به نفس
۵۵ نکته هایی درباره اعتماد به نفس
۵۶ روشهای تقویت عزت نفس
۵۷ راههای ایجاد و افزایش عزت نفس
۵۸ پیشینه تحقیقات:
۵۸ تحقیقات انجام شده در خارج از کشور:
۶۰ تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۶۲ جمع بندی

فصل سوم : روش تحقیق

۶۴ روش تحقیق
۶۴ جامعه آماری
۶۴ نمونه آماری

۶۴ روش گرد آوری اطلاعات
۶۷ روش تجزیه و تحلیل
۶۷ ملاحظات اخلاقی :

فصل چهارم : یافته های تحقیق

۶۹ یافته های توصیفی
۷۱ یافته های استنباطی

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۷۶ خلاصه پژوهش
۷۶ بحث و نتیجه گیری
۸۲ محدودیت های پژوهش
۸۳ پیشنهادهای پژوهش
۸۴ منابع
۹۳ پیوست

جدول ۴-۱: بررسی میانگین و انحراف استاندارد عزت نفس	۶۹
جدول ۴-۲: بررسی میانگین و انحراف استاندارد مسئولیت پذیری	۷۰
جدول ۴-۳: بررسی میانگین و انحراف استاندارد سازگاری اجتماعی و ابعاد آن	۷۰
جدول ۴-۴: ضریب همبستگی بین عزت نفس و مسئولیت پذیری و سازگاری اجتماعی	۷۱
جدول ۴-۵: ضریب همبستگی بین سازگاری اجتماعی و ابعاد عزت نفس	۷۲
جدول ۴-۶: جدول تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون بین عزت نفس و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی به روش گام به گام	۷۳
جدول ۴-۷: جدول تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون بین ابعاد عزت نفس با سازگاری اجتماعی به روش گام به گام	۷۴

چکیده :

پژوهش حاضر به دنبال بررسی رابطه عزت نفس و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی در بین دانش آموزان متوسطه بوده است. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان (۲۶۰۰ نفر) پسر متوسطه شهر مرودشت بود که این تعداد در ۱۳ دبیرستان در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ مشغول به تحصیل بودند. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی از نوع خوشه ای چند مرحله ای تعداد ۵ دبیرستان پسرانه انتخاب و سپس از هر دبیرستان به صورت تصادفی ۲ کلاس انتخاب گردید که حجم نمونه برابر با ۲۶۰ نفر شد. داده ها از طریق مقیاسهای سنجش مسئولیت پذیری کالیفرنیا، سازگاری اجتماعی آزمون شخصیتی کالیفرنیا و عزت نفس کوپر اسمیت جمع اوری و سپس مورد تحلیل آماری قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین عزت نفس، ابعاد آن و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین عزت نفس کلی و عزت نفس اجتماعی نسبت به دیگر متغیرها پیش بینی کننده قوی تری برای سازگاری اجتماعی بود.

کلید واژه ها: عزت نفس - مسئولیت پذیری - سازگاری اجتماعی

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه :

امروزه در رشته های گوناگون علوم انسانی، به ویژه در روان شناسی و علوم تربیتی، تصور و آگاهی آدمی درباره ی ویژگی های خود و ارزیابی آن، یکی از مهم ترین موضوع های مورد بررسی به شمار می رود. یافته های پژوهشی نشان می دهد که باور انسان به ظرفیت ها و توانایی های خود، عامل تعیین کننده در بهداشت روانی و موقعیت های او در عرصه های گوناگون زندگی است عزت نفس از مفاهیمی است که در چند دهه ی اخیر مورد توجه بسیاری از روانشناسان و پژوهشگران بوده است، اگر چه این موضوع در مباحث دانشمندان و فیلسوفان و شاعران، و داستان ها و افسانه ها، گواه براین است که انسان نیاز دارد که خودش را خوب بداند و تمام کار هایش را اخلاقی و منطقی جلوه دهد. در صد سال گذشته نیز بسیاری از روان شناسان این دیدگاه را پذیرفته اند که انسان به عزت نفس نیازمند است افراد دارای عزت نفس بالا، کسانی هستند که اعتماد به نفس و توانایی ابراز وجود دارند (بیابانگرد، ۱۳۸۴).

از طرفی رشد و تقویت حس مسئولیت پذیدی به عنوان یکی از اهداف مهم تعلیم و تربیت از دیرباز مورد توجه برنامه ریزان، معلمان، مربیان، والدین و حتی خود نوجوانان بوده است. و برخورداری از حس مسئولیت پذیری به مثابه یک سرمایه ی ارزشمند حیاتی، در همدلی انسان ها به ویژه افرادی است که از مهارت های اجتماعی، کمتر برخوردارند و از مهم ترین عامل پیشرفت و شکوفایی استعداد ها، توانایی ها و خلاقیت ها به شمار می رود و عامل مهم در پیشرفت تحصیلی، جامعه پذیری، سازگاری اجتماعی، با گروه همسالان و ... محسوب می گردد.

عکس این قضیه نیز صادق است یعنی رفتار غیر مسئولانه، خود سرانه و و عدم شناخت واقعی فرد از خود و عدم اعتماد به نفس در نوجوانان، باعث شکست تحصیلی، ایجاد عقده ی حقارت و خود کم بینی، بحران هویت و عدم احساس مسئولیت در انجام کار ها و ایجاد افکار و توقعات منفی می گردد و عاملی موثر در گسترش مفاسد اجتماعی و بزهکاری نوجوانان محسوب می شود. دادن مسئولیت به فرزندان از کودکی متناسب با سن آن ها باعث پرورش توانایی ها و اتکا به خود در نوجوانان می شود. رشد اراده و مسئولیت پذیری کودک بهترین سرمایه ی زندگی است.

در پرتو این مسئولیت پذیری کودک با نگرش صحیح نسبت به کار، قواعد و ارتباط های انسانی برای مدرسه آماده می شود با انواع تقویت ها مواجه می شود و در نتیجه الگوی رفتاری مناسبی را اختیار می کند. به اعتقاد ویرجینیا ستیر^۱ (ترجمه ی بیرشک، ۱۳۶۱). آینده نیازمند انسانی با مسئولیت بیشتر است که توانایی انتخاب داشته باشد. کسی که بتواند براساس احتیاج خود برنامه ریزی کند.

همچنین اجتماعی شدن یک فرایند دو جانبه ی ارتباطی بین فرد و جامعه است. به همین دلیل فرایندی پیچیده به شمار می آید که ابعاد گوناگونی دارد. کسب مهارت های اجتماعی، چگونگی برقراری ارتباط با سایر افراد و سازگاری اجتماعی از جمله ی این ابعاد هستند. از سازگاری اجتماعی تعاریف بسیاری به عمل آمده است. اسلبی و گورا^۲ (۱۹۸۸، به نقل از عابدینی، ۱۳۸۱). سازگاری اجتماعی را مترادف با مهارت اجتماعی می دانند. از نظر آنان مهارت اجتماعی عبارت است از: توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه های خاص اجتماعی، به طریق خاص که در عرف جامعه قابل قبول و ارزشمند باشد. در حالی که اسلوموسکی و دان^۳ (۱۹۹۶). سازگاری و مهارت اجتماعی را فرایندی می دانند که افراد را قادر می سازد تا رفتار دیگران را درک و پیش بینی کنند، رفتار خود را کنترل و تعاملات اجتماعی خود را تنظیم نمایند. براسکی (۱۹۸۸) سازگاری را در قالب پنج معنای سازگاری به عنوان بهنجاری، سازگاری به عنوان هماهنگی درونی، سازگاری به عنوان توانمندی اجتماعی، سازگاری به عنوان توانایی تغییر دادن خواسته ها و سازگاری به عنوان خود شکوفایی تعریف کرده است.

افراد دارای عزت نفس بالا، کسانی هستند که اعتماد به نفس و توانایی ابراز وجود دارند. همچنین دادن مسئولیت به فرزندان از کودکی متناسب با سن آنها باعث پرورش توانایی ها و اتکا به خود در نوجوانان می شود. رشد اراده و مسئولیت پذیری کودک بهترین سرمایه ی زندگی است. بنابراین می توان گفت افرادی که دارای مسئولیت پذیری و عزت نفس بالایی هستند بهتر می توانند با جامعه سازگارتر باشند (بیابانگرد، ۱۳۸۴).

بیان مسأله

رفتار آدمی تحت تأثیر عوامل اجتماعی قرار دارد و شخصیت انسان در صورتی به کمال می رسد که بین او و محیط تعامل و تبادل مناسبی وجود داشته باشد. فشار های اجتماعی تأثیر فراوانی بر رفتار فرد دارند و از سوی دیگر انسان موجودی انعطاف پذیر است. او نه تنها بامحیط سازگار می شود، بلکه محیط را نیز بنا

^۱ -Virginia Satir

^۲ -Aslebi and Goora

^۳ - Slomoski & Don

به خواسته ی خود دگرگون می کند (ولش و کارن^۱، ۲۰۰۱). به طور کلی نمی توان در مورد سازگاری به ویژه سازگاری اجتماعی تعریف واحدی ارائه داد، چرا که سازگاری اجتماعی امری کاملاً نسبی است و باید آن را متناسب با شرایط بومی و اجتماعی تعریف کرد (گرینبرگ^۲ و همکاران، ۱۹۹۲). سازگاری طیف گسترده ای دارد و جنبه هایی چون خانواده، همسالان و اجتماع را در بر می گیرد که در رأس همه ی آنها سازگاری اجتماعی قرار دارد (تینتو^۳، ۱۹۹۳).

در شکل گیری سازگاری اجتماعی عواملی چون شیوه های تربیتی، ارزش ها و اعتقادات حاکم بر فرد و جامعه، همسالان، خانواده و آموزش و پرورش مؤثر هستند. یکی از عواملی که بر نحوه ی رفتار و سازگاری فرد در اجتماع مؤثر است عزت نفس است (گلستانی، ۱۳۷۲).

سازگاری اجتماعی درمیان ابعاد دیگر سازگاری بیشتر حائز اهمیت است زیرا این نیازهای اجتماعی هستند که بر رفتار فرد مسلط شده و بیشتر وقت و انرژی و فکر او را به خود مشغول می کنند (بارکر و سیرک، ۱۹۸۹).

وجود فرصت های محدود، احساس بی عدالتی ها و بی انصافی ها باعث کاهش سازگاری اجتماعی و ایجاد فشارهای روانی در بین افراد می شود (ساندلر و هال، ۱۹۸۶).

آنچه در حال حاضر بیشتر بر آن تأکید می شود، نظریه راجرز در عزت نفس است، محور این دیدگاه بر این موضوع استوار است که انسان برای رسیدن به خودشکوفایی از تمام توانی هایش استفاده می کند. این دیدگاه تأکید بر مسئولیت و قابلیت مراجع برای حل مشکلاتش را دارد، یعنی عوامل فردی و اجتماعی در تشکیل و تدوین (خود) و زمینه ادراکی فرد، نقش مهمی را دارد. زمینه ادراکی فرد از ارزشیابی های او درباره ی خود و همچنین از ارزشیابی های دیگران از او تشکیل می شود (شفیع آبادی، ۱۳۸۴).

دوره ی نوجوانی به سبب بروز مسائل خاص، بعضی اوقات با نوعی سردرگمی همراه با کاهش عزت نفس، خود کم بینی و خود پنداره منفی همراه است که سبب کاهش فعالیت های طبیعی و تعاملات اجتماعی می شود. بنابراین به وسیله آموزش مسئولیت پذیری^۴ به نوجوان می توان وی را برای ادامه یک زندگی مطلوب یاری نمود (رمضانی، ۱۳۸۰).

مسئولیت فرایندی است که فرد باید از اولین سال های کودکی آن را آموخته تا وظایف متعددی که در دوران های مختلف زندگی روبه رو می شود مسئولانه برخورد کند. مسئولیت پذیری افراد در هر جامعه ای، یکی از ارزش های آن جامعه محسوب می شود و از شاخص های مهم سلامت روان محسوب می شود (

¹ Welsh & Karen

² Greenberg

³ Tinto

⁴ - responsibility

رمضانی، ۱۳۸۰) توجه به نقاط مثبت، تقویت اعتماد به نفس و احساس خود باوری و خود ارزشمندی از مهمترین کارهایی است که بزرگان دین و علمای تعلیم و تربیت به آن توجه داشتند. بر این اساس تصور می شود مسئولیت و آموزش مسئولیت پذیری مهم ترین شغل و وظیفه ی ماست. وظیفه ای که از بدو تولد تا مرگ همراه ماست و هیچ گاه از ما جدا شدنی نیست (عابدینی، ۱۳۸۶).

مسئولیت پذیری به معنی متعلق بودن انتخاب ها به خودمان و برخورد صادقانه با آزادی است. مسولیت پذیری شامل ملاحظه کردن دیگران و سرزنش نکردن آنان بابت مشکلات شخصی نیز می باشد (شارف^۱، ۱۹۹۶).

بچه ها احساس مسئولیت را از والدین، مدرسه، دوستان و اجتماع می آموزند و با آموختن، این مهارت با ارزش را تا آخر عمر حفظ کرده و این امر باعث موفقیت بیشتر آن ها در امور زندگی می شود. پس بهتر است مسئولیت پذیری را، از کودکی به بچه ها آموزش دهیم. خانواده نخستین عامل موثر در ایجاد مسئولیت در افراد است. پس به نظر می رسد شیوه ها مشارکتی از ابتدا، مشارکت در کارها خانه، مدرسه، تحصیلات دانشگاهی، شغل و غیره یکی از روش هایی است که افراد مسئولیت بیشتری احساس می کنند و متعهدانه وظایف خود را انجام می دهند (کلمزوبین^۲، ۱۹۸۶؛ ترجمه علیپور، ۱۳۸۶).

وجود انسان های سرد و بی تفاوتی که در تمدنی بی بند و بار و بی هدف غوطه می خورند ناشی از تربیتی است که در آن احساس مسئولیت مطرح نبوده است. با اندکی تعمق می توان دریافت، علت اساسی بی توجهی به دردها و نابسامانی ها، عدم نظارت عمومی، وجود تکیه گاههای فکری خطرناک نیست، بلکه ناشی از بی مسئولیتی یا فرار از مسئولیت و شانه خالی کردن از زیر بار آن است. بنابراین امروزه چه بسا افرادی را شاهدیم که از خود سلب مسئولیت می کنند، تا از کشمکش های ذهنی خود را رهایی بخشند و از قید تلاش ها و فعالیت های خسته کننده، خویش را نجات دهند (گیناب^۳، ۱۹۹۳؛ ترجمه سرتیپی، ۱۳۷۸).

با توجه به اهمیت و ارزش آموزش مسئولیت پذیری با اهداف پیشگیرانه و ارتقاء سطح سلامت روان و فقدان این امر که باعث می شود، فرد در برابر فشارها و استرس ها به رفتارهای غیر موثر و پرخاشگرانه روی آورد، آموزش آن به کودکان و نوجوانان احساس کفایت، توانایی، مؤثر بودن غلبه بر مشکل، افزایش احساس خود ارزشمندی (عزت نفس)، توانایی برنامه ریزی، رفتاری هدفمند و متناسب با مشکل را به وجود می آورد. بنابراین شک نیست که از مهم ترین غایات، پرورش و ایجاد روح مسئولیت در فرد است، امری که انسان به شرط واجد بودن آن انسان نامیده می شود (رفعیتان، ۱۳۸۴).

^۱ -Sharf

^۲ -klmzobin

^۳ - Ginab

آموزش بچه ها برای پذیرش مسئولیت در درون خانواده روش بسیار مطلوبی برای آماده کردن آن ها در پذیرش وظایف و مسئولیت های بی شماری است که در بیرون از خانواده با آن ها مواجهه خواهند شد و وسایل لازم را برای استقلال آن ها فراهم می کند . برای کودک که اکنون رشد می کند و بعداً نوجوان و بزرگسالان می شود ، توانایی در توفیق مسئولیت های اجتماعی خارج از خانواده به فرصت برای تجربه کردن مشارکت ارزشمندی احترام به خود ، قدرت و پیوند با اجتماعی بستگی دارد (بارت ، ۱ ، ۲۰۰۰) .

گروه کارایالت کالیفرنیا^۲ به منظور تعریف مسئولیت پذیری با عنایت به عزت نفس بیان نمود که مسئولیت پذیری همان قدر دانی از ارزش و اهمیت شخصی و داشتن شخصیت پاسخگو برای خود و عمل مسئولانه در ارتباط با سایرین است (به نقل از فرهادی ، ۱۳۸۳) .

از آن جایی که جوامع در حال پیشرفت ، نیازمند افرادی مسئول و خودکفا می باشند، بنابراین انسان های امروز بیش از پیش باید مسئولیت زندگی و سرنوشت خود را بپذیرند و این امر میسر نمی شود مگر اینکه مبنای آموزش و پرورش مبتنی بر افزایش درک کودکان و نوجوانان در مورد نقش آنان در ساختن سرنوشت و کیفیت زندگی شان باشد و برای رسیدن به این هدف سعی و کوشش و برنامه ریزی دقیق لازم است. آموزش مسئولیت پذیری به کودکان و نوجوانان کمک می کند که مسئولیت احساس ، شناخت و رفتار خود را بپذیرند و هم چنین بپذیرند که خودشان مسئول سلامتی ، موفقیت ، ارتباط با دیگران و ارتباط با محیط هستند (بهرامی ، ملکیان و عابدی ، ۱۳۸۵) .

عزت نفس به عنوان یکی از اساسی ترین نیارها از طریق ارتباط و تعاملات اجتماعی و گروهی تأمین می گردد (صدرالسادات و اسفندآباد ، ۱۳۸۰) .

فریمن و همکاران نیز در پژوهش نشان دادند که عزت نفس بسیار پایین باسختی و شدت بیماری های روانپزشکی، افسردگی و اضطراب رابطه دارد (هال و تریر ، ۲۰۰۳) .

افرادی که عزت نفس بالایی دارند، عموماً خصوصیات زیر را دارا هستند :

۱- توانایی و استعداد زیادی برای خلاق بودن دارند .

۲- احتمال زیادی وجود دارد که در گروه های اجتماعی نقش های فعال را بپذیرند .

۳- احتمال کمی وجود دارد که تحت فشار خود تردیدی، ترس و دوسوگرایی قرار بگیرند .

۴- احتمال زیادی وجود دارد که مستقیم تر و واقع بینانه تر به سوی اهداف شخصی شان حرکت کنند

(جانگسما و پیترسون ، ۱۳۸۲) .

^۱ - Bart

^۲ - Kalifornya

فرد دارای عزت نفس پایین مکرران یک نگرش خود مثبت مصنوعی را به دیگران نشان می دهد. او ممکن است به طور ناامیدانه تلاش کند تا به خود و دیگران ثابت نماید فرای باکفایتی است یا از ترس و طرد و تحقیر دیگران از تماس با آنان خودداری کرده و خود را منزوی نماید، فرد دارای عزت نفس پایین فردی است که مباحث و به خود کمی دارد. بنابراین ارزشی که فرد برای خود پنداره اش قائل است، یعنی همان میزان عزت نفس او، الزاما تاثیر عمده ای بر عملکرد انطباقی اش خواهد گذاشت، باورها، افکار، نگرش ها، احساسات هیجانی، رفتارها، انگیزها، علاقه و مشارکتش در رویدادها و فعالیتها و بلاخره انتظاراتش از آینده همگی به طور معناداری از میزان عزت نفس او تاثیر می پذیرد (پوپ، ۱۳۷۳).

الیس پوپ و همکارانش (۱۹۹۹) برای درمان افراد مبتلا به عزت نفس پایین در کلینیک بیماران سر پایی از شیوه ی رفتار- شناختی استفاده کرده و نتایج سود مندی گرفتند. علاوه بر آن همین شیوه در مورد دانش آموزان با استعداد و سرآمدی که دید کاملا منفی در مورد خود داشتند اجدا شد و نتایج مثبتی به دست آمد انجام این برنامه برای کار به کودکان و نوجوانان در مدارس، دانشجویان در دانشگاه ها، بیمارستان ها، مراکز خدمات اجتماعی و درمانگاهای خصوصی پیشنهاد شد.

لذا با توجه به مطالب ارائه شده محقق در این تحقیق بر آن است که به بررسی رابطه عزت نفس و مسئولیت پذیری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان پسر متوسطه شهر مرودشت پردازد.

اهمیت و ضرورت تحقیق:

امروزه در دنیایی زندگی می کنیم که بیش از هر زمان دیگری نیازمند سازگاری اجتماعی هستیم سازگاری و هماهنگ شدن با خود و محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده ضرورتی حیاتی است و تلاش روزمره همه آدمیان بر محور همین سازگاری دور می زدهر انسانی آگاهانه با ناخودآگاه می کوشد تا نیازهای متنوع و گاه متعارض خود را در محیط زندگی خود برآورده کند و از آنجا که باید نیازهای خود را در قالب ساخت اجتماعی برآورده کند، سازگاری او لاجرم سازگاری اجتماعی است.

امروزه تربیت افراد مسئول و متعهد یکی از مهم ترین و بنیادی ترین هدف هر نظام تربیتی است. زیرا تربیت نیروهای مسئولیت پذیر و مقید به ارزش های درونی شده و با وجدان یکی از عوامل مهم توسعه و پیشرفت هر کشور است و تربیت شخصیتهای باثباتی که کمتر تحت تاثیر موقعیت ها و شرایط قرار می گیرند و با توجه به ارزش ها و معیارهای خود عمل کنند از اولویت های هر نظام آموزشی است.